

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาการปฏิบัติงานของครูที่ได้รับรางวัล ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้เสนอผลการวิจัยในด้านวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานและการใช้เวลาปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ของครูที่ได้รับรางวัล ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในด้านการสอน การพัฒนานักเรียน การพัฒนาตนเอง การพัฒนาโรงเรียน การบริการความรู้แก่ผู้อื่น และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูที่ได้รับรางวัล จำนวน 305 คน ที่ตอบแบบสอบถาม ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 30 คน ที่ตอบแบบสัมภาษณ์ ครูที่ได้รับรางวัล จำนวน 30 คน ที่ตอบแบบสัมภาษณ์ และในจำนวนนี้ 15 คน ได้รับการสังเกตการสอน และนักเรียนที่เรียนกับครูที่ได้รับรางวัล จำนวน 60 คน ที่ตอบแบบสัมภาษณ์ จากโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่มีครูที่ได้รับรางวัลปฏิบัติงานอยู่ จำนวน 315 โรงเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ ใช้ในการสอบถามครูที่ได้รับรางวัล ในด้านการสอน การพัฒนานักเรียน การพัฒนาตนเอง การพัฒนาโรงเรียน การบริการความรู้แก่ผู้อื่น และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

2.2 แบบสัมภาษณ์ จำนวน 3 ฉบับ ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนและครูที่ได้รับรางวัล ในด้านการสอน การพัฒนานักเรียน การพัฒนาตนเอง การพัฒนาโรงเรียน การบริการความรู้แก่ผู้อื่น และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และสัมภาษณ์นักเรียนในด้านการสอน การพัฒนานักเรียน และการพัฒนาโรงเรียน

2.3 แบบสังเกต จำนวน 1 ฉบับ ใช้ในการสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูที่ได้รับรางวัล ในด้านการเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน การวัดและประเมินผล การควบคุมชั้นเรียน และการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทั้ง 5 ฉบับ ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ความถูกต้องและความเหมาะสมของการใช้ภาษา จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ และผ่านความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษา หลังจากนั้นจึงนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับโรงเรียนที่ไม่ใช่โรงเรียนของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดไพรใหญ่ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอไพรน้อย และโรงเรียนวัดพิบูลเงิน สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางใหญ่ จ.นนทบุรี โดยผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 2 คน ครูที่ได้รับรางวัล จำนวน 4 คน และนักเรียนที่เรียนกับครูที่ได้รับรางวัล จำนวน 4 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 10 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมของการใช้ภาษา เวลาที่ใช้ และความครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการศึกษา แล้วปรับปรุงเป็นเครื่องมือฉบับสมบูรณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงผู้บริหารโรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยส่งและรับแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ซึ่งได้รับแบบสอบถามกลับคืนและมีความสมบูรณ์รวมทั้งสิ้นจำนวน 281 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.13 ส่วนการเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามครูที่ได้รับรางวัล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง

4.2 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครูที่ได้รับรางวัล และนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง

4.3 ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูที่ได้รับรางวัล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำข้อมูลที่สังเกตได้มาแจกแจงความถี่ แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของครูที่ได้รับรางวัล สัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครูที่ได้รับรางวัล และนักเรียน และการสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูที่ได้รับรางวัล เกี่ยวกับการปฏิบัติงานและการใช้เวลาปฏิบัติงานของครูที่ได้รับรางวัล ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในด้านการสอน การพัฒนานักเรียน การพัฒนาตนเอง การพัฒนาโรงเรียน การบริการความรู้แก่ผู้อื่น และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามและผู้ให้การสัมภาษณ์

ครูที่ได้รับรางวัลที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง อาจารย์ 2 ระดับ 7 และมีอายุราชการ 21 – 30 ปี ครูส่วนใหญ่ได้รับรางวัลครูเกียรติยศ และได้รับมอบหมายให้เป็นครูประจำชั้นระดับประถมศึกษา ครูส่วนใหญ่สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และร้อยละ 49.11 สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ครูร้อยละ 32.74 รับผิดชอบสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และร้อยละ 35.23 มีจำนวนชั่วโมงสอน 21 – 25 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

จากการศึกษาข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ครูที่ได้รับรางวัลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ในขณะที่นักเรียนเป็นเพศชายและเพศหญิงจำนวนเท่ากัน ผู้บริหารโรงเรียนและครูส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี และนักเรียนร้อยละ 41.67 มีอายุระหว่าง 12 – 14 ปี ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่จบการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาโท และดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน ในขณะที่ครูส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี และดำรงตำแหน่งอาจารย์ 2 ระดับ 7 นอกจากนี้ ผู้บริหารโรงเรียนร้อยละ 46.67 มีประสบการณ์ในการเป็นผู้บริหารโรงเรียน 16 – 20 ปี และครูร้อยละ 40.00 มีประสบการณ์ในการทำงาน 21 – 25 ปี สำหรับความรับผิดชอบด้านการสอน ครูส่วนใหญ่รับผิดชอบสอนประจำวิชา โดยครูร้อยละ 30.00 จำนวนเท่ากัน สอนวิชาภาษาไทยและกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในขณะที่นักเรียนร้อยละ 30.00 เรียนวิชาภาษาไทยกับครูที่ได้รับรางวัล และร้อยละ 25.00 เรียนวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ครูส่วนใหญ่รับผิดชอบสอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในขณะที่นักเรียนร้อยละ 30.00 เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2. ด้านการสอน

2.1 การเตรียมการสอน

ครูที่ได้รับรางวัลทุกคนมีการเตรียมการสอนโดยจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยส่วนใหญ่จัดทำตามหัวเรื่อง / หน่วยการเรียนรู้ และครูส่วนใหญ่เตรียมสื่อที่ใช้ในการสอน

2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ครูที่ได้รับรางวัลเกือบทั้งหมดจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม และรองลงมา ให้นักเรียนได้ฝึกค้น รวบรวมข้อมูล และสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง ครูส่วนใหญ่ใช้การสอนแบบบูรณาการ การสอนแบบโครงงาน และการสอนแบบแผนผังความคิด (MIND MAPPING) และเลือกกิจกรรมที่นักเรียนมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมปฏิบัติ เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกิดผลแก่นักเรียนอย่างสูงสุด นอกจากนี้ ครูส่วนใหญ่ใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการนำนักเรียนไปศึกษากับแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชน และครูส่วนใหญ่ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน โดยนำกระบวนการวิจัยไปให้นักเรียนปฏิบัติ และนำเนื้อหาสาระของการวิจัยไปให้นักเรียนวิเคราะห์ปัญหาและร่วมกันอภิปราย ตามลำดับ

2.3 การใช้สื่อการสอน

ครูที่ได้รับรางวัลส่วนใหญ่มีการเตรียมสื่อการสอนทุกครั้ง โดยร่วมมือกับนักเรียนในการผลิต และเลือกสื่อที่เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้

2.4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ครูที่ได้รับรางวัลส่วนใหญ่ใช้วิธีสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการวัดผลการเรียนรู้ และครูใช้แบบสังเกตพฤติกรรม และแฟ้มสะสมงานเป็นเครื่องมือในการวัดผล

2.5 การควบคุมชั้นเรียน

วิธีการที่ทำให้นักเรียนมีความประพฤติดีและมีระเบียบวินัย ครูที่ได้รับรางวัลส่วนใหญ่ใช้วิธีกำหนดข้อตกลงเพื่อปฏิบัติร่วมกันภายในห้องเรียน และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

2.6 การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน

วิธีการสร้างบรรยากาศที่ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจและมีแรงจูงใจในการเรียน ครูที่ได้รับรางวัลส่วนใหญ่ใช้วิธีการสร้างความเป็นกันเอง และเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

2.7 การสอนซ่อมเสริม

ครูที่ได้รับรางวัลส่วนใหญ่สอนซ่อมเสริมให้แก่นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ โดยสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล ในขณะที่ครูทำแบบฝึกหัดเสริมสำหรับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

2.8 การปฏิบัติการสอนแทน

ครูที่ได้รับรางวัลส่วนใหญ่เคยได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติการสอนแทน โดยสอนตรงกับวิชาตามตารางสอน

2.9 งานประจำชั้น

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานประจำชั้นที่ครูส่วนใหญ่จัดทำคือ แบบกรอกคะแนน การประเมินผลประจำปี (ป.02) และบัญชีเรียกชื่อ (ป.03)

จากการศึกษาข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ พบว่า ในการเตรียมการสอนนั้น ผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมดเห็นว่าครูที่ได้รับรางวัลมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และจัดทำล่วงหน้าอย่างสม่ำเสมอ ในขณะที่ครูและนักเรียนทุกคนให้ข้อมูลว่า ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเตรียมการสอน โดยส่วนใหญ่ให้ผลิตสื่อการสอน

ผู้บริหารทุกคนเคยสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู โดยวิธีสอนที่ครูส่วนใหญ่ใช้คือ การอภิปรายกลุ่มย่อย และการสาธิต ในขณะที่นักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าครูใช้การอภิปรายกลุ่มย่อยเช่นเดียวกัน และครูมีวิธีการนำเข้าสู่บทเรียนโดยใช้การเล่าข่าว เหตุการณ์ให้นักเรียนฟัง ผู้บริหารทุกคนเห็นว่าครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง และครูส่วนใหญ่จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยมุ่งฝึกทักษะ กระบวนการคิด และการแก้ปัญหาให้แก่นักเรียน และสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมไว้ในทุกวิชา ในขณะที่ครูและนักเรียนทุกคนให้ข้อมูลว่า ครูจัดกิจกรรมโดยให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงเช่นเดียวกัน ซึ่งครูส่วนใหญ่เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ เช่น สามารถคิด และแสดงออกได้อย่างมีเหตุผล มีทักษะในการทำงาน ร่วมมือกับกลุ่มได้ดี นอกจากนี้ ครูเกือบทั้งหมดมีการจัดแหล่งการเรียนรู้นอกโรงเรียนให้แก่นักเรียน และใช้สถาบันในชุมชนเป็นแหล่งการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับนักเรียนเกือบทุกคนที่เห็นว่าครูพานักเรียนไปศึกษากับแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชน และครูส่วนใหญ่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ นักเรียน โดยให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ส่วนการใช้สื่อการสอน ผู้บริหารทุกคนเห็นว่าครูมีการใช้สื่อการสอนที่แปลกใหม่ โดยส่วนใหญ่ใช้สื่อการสอนได้เหมาะสมกับจุดประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรม และใช้สื่อการสอนที่กระตุ้นความสนใจของนักเรียน ในขณะที่ครูส่วนใหญ่ใช้สื่อที่มีความเหมาะสมกับเนื้อหา กิจกรรม

และตัวนักเรียนเช่นเดียวกัน นักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าครูให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ และครูใช้สื่อที่ครูผลิตขึ้นเองและสื่อที่มีอยู่ตามธรรมชาติบ่อยที่สุด

สำหรับวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนนั้น ผู้บริหารเกือบทุกคนเห็นว่าครูใช้วิธีการสังเกตการณ์มีส่วนร่วมในกิจกรรมของนักเรียน และการประเมินจากผลงาน ซึ่งสอดคล้องกับครูทุกคนที่ใช้การสังเกตพฤติกรรมการเรียนและการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนเช่นเดียวกัน ในขณะที่นักเรียนให้ข้อมูลว่าครูวัดผลการเรียนรู้โดยการตรวจผลงาน มีการมอบหมายงานหรือแบบฝึกหัดให้นักเรียน และเป็นแบบฝึกหัดที่ครูผลิตขึ้นเอง ครูส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อให้ทราบพัฒนาการของนักเรียน และครูให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองและของผู้อื่น นอกจากนี้ผู้บริหารทั้งหมดให้ความช่วยเหลือครูเกี่ยวกับความรู้ด้านการวัดและประเมินผล โดยส่งเสริมให้ไปอบรมนอกโรงเรียน และจัดประชุมสัมมนาเชิงวิชาการให้ความรู้ภายในโรงเรียน ตามลำดับ

วิธีการควบคุมชั้นเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละครั้ง ครูส่วนใหญ่เข้าแทรกแซงเมื่อนักเรียนประพฤติปฏิบัติไม่เหมาะสม ในขณะที่นักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าครูใช้การให้รางวัลและการลงโทษ ส่วนการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นั้น ผู้บริหารและครูทั้งหมด และนักเรียนเกือบทุกคนตอบว่า ได้จัดให้มีการแสดงผลงานของนักเรียน และนักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าครูเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างทั่วถึง สำหรับการสอนซ่อมเสริมให้แก่แก่นักเรียนนั้น ผู้บริหารทั้งหมดตอบว่าครูส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล ในขณะที่ครูส่วนใหญ่ใช้วิธีการจัดกิจกรรมและแบบฝึกหัดที่น่าสนใจ สนุก และไม่ซ้ำซากให้กับนักเรียน นักเรียนทุกคนเห็นว่าครูได้จัดการสอนซ่อมเสริมให้แก่แก่นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ โดยสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล และสอนเสริมให้แก่แก่นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง โดยทำแบบฝึกหัดเสริมให้แก่แก่นักเรียน

ในการปฏิบัติงานประจำชั้นให้ได้ผลดี ครูเกือบทุกคนใช้วิธีจัดทำข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ นอกจากนั้น ผู้บริหารทุกคนเคยมอบหมายให้ครูที่ได้รับรางวัลปฏิบัติการสอนแทนครูท่านอื่น โดยครูส่วนใหญ่จัดสอนตรงกับวิชาตามตารางสอน และครูเห็นว่ามีผลกระทบต่อน้ำที่ของตนเอง เพราะทำให้ตารางการทำงานไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ ในขณะที่นักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าครูที่ได้รับรางวัลปฏิบัติการสอนแทนครูท่านอื่นโดยทำการสอนแทนเฉพาะชั่วโมง และเมื่อครูที่ได้รับรางวัลมีภารกิจอื่นในชั่วโมงสอน ก็ได้มอบหมายให้ครูท่านอื่นมาสอนแทน

สำหรับงบประมาณที่ใช้เกี่ยวกับการเผยแพร่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูนั้น ผู้บริหารเกือบทั้งหมดเห็นว่าครูใช้งบประมาณของตนเอง และได้ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู โดยอำนวยความสะดวกให้ตามที่ต้องการ ในขณะที่ครูทุกคนตอบว่าได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร และได้รับการอำนวยความสะดวกให้ตามที่ต้องการเช่นเดียวกัน

ส่วนบทบาทของครูในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนนั้น ผู้บริหารทุกคนเห็นว่าครูมีการให้คำแนะนำแก่เพื่อนครูเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ นอกจากนี้นักเรียนทุกคนเห็นว่าครูใช้เวลาปฏิบัติงานด้านการสอนมากที่สุด และทราบว่าครูของตนได้รับการคัดเลือกให้เป็นครูที่ได้รับรางวัล ร้อยละ 43.33 เห็นว่าทำให้นักเรียนมีความสุขและสนุกในการเรียน นักเรียนทั้งหมดชอบเรียนกับครูที่ได้รับรางวัล เพราะมีโอกาสฝึกทักษะและได้ปฏิบัติจริง มีความประทับใจมากในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู และเห็นว่าครูสอนสนุก ไม่น่าเบื่อ และไม่เครียด

จากการศึกษาข้อมูลการสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูที่ได้รับรางวัลจำนวน 15 คน พบว่า ในการเตรียมการสอนนั้น ครูทุกคนมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ล่วงหน้า จัดเตรียมสื่อการสอนล่วงหน้า และจัดเตรียมเครื่องมือวัดผลและประเมินผล

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูทุกคนจัดกิจกรรมและสถานการณ์ที่กระตุ้นให้นักเรียนได้ฝึกทักษะ กระบวนการคิด และการแก้ปัญหา จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง และได้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง และครูส่วนใหญ่ (13 คน) สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ไว้ในการเรียนการสอน นอกจากนี้ ครูมากกว่าครึ่ง (8 คน) มีการนำเข้าสู่บทเรียนโดยใช้การพูดคุย ชักถาม แล้วโยงเข้าสู่บทเรียน สำหรับวิธีสอนที่ครูส่วนใหญ่ใช้ (10 คน) คือการอภิปรายกลุ่มย่อย และครูส่วนใหญ่ (13 คน) ใช้การสอนแบบบูรณาการเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้

การใช้สื่อการสอน พบว่า ครูทุกคนใช้สื่อการสอนได้เหมาะสมกับจุดประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรม รองลงมาใช้สื่อการสอนที่กระตุ้นความสนใจของนักเรียน และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อการสอนอย่างทั่วถึง ครูส่วนใหญ่ (9 คน) ใช้สื่อประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ ส่วนการวัดและประเมินผลนั้น ครูส่วนใหญ่ (14 คน) ใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ และสิ่งที่ต้องการประเมิน และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานของตน โดยใช้เกณฑ์ที่ตนเองมีส่วนร่วมในการกำหนด ครูส่วนใหญ่ (14 คน) วัดผลการเรียนรู้ในด้านพุทธิพิสัย และวิธีวัดผลที่ครูทุกคนใช้คือ การสังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของนักเรียน และการประเมินผลงานตามลำดับ

ในการควบคุมชั้นเรียนพบว่า ครูทุกคนใช้คำพูดที่ส่งเสริมและให้กำลังใจนักเรียนในการเรียน และกระตุ้นให้นักเรียนสนใจและกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ และครูทุกคนจัดให้มีการแสดงผลงานของ

นักเรียนในห้องเรียน นอกจากนี้ ครูทุกคนจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้กล้าคิด กล้าทำ และกล้าแสดงออกในทางที่ถูกต้อง และครูทุกคนให้นักเรียนสรุปความรู้เป็นชิ้นงานและวิเคราะห์ผลงานของตนเองเก็บไว้ในแฟ้มสะสมงานในการวัดและประเมินผล

3. ด้านการพัฒนานักเรียน

ครูที่ได้รับรางวัลส่วนใหญ่เกือบทุกคนจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนานักเรียน โดยจัดร่วมกับคณะครูและผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งครูส่วนใหญ่มีหน้าที่ควบคุมดูแลระหว่างที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม นอกจากนี้ ครูส่วนใหญ่มีการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการจัดกิจกรรมให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานและมีจำนวนที่พอเพียง สำหรับวิธีการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนนั้น ครูส่วนใหญ่สำรวจความสนใจของนักเรียนและจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ศึกษาข้อมูลรายบุคคลของนักเรียนจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียนให้สามารถพัฒนาความสามารถได้เต็มตามศักยภาพ และรายงานผู้บริหารเพื่อดำเนินการต่อไปเมื่อนักเรียนมีปัญหาพฤติกรรมที่เกินความสามารถที่จะให้คำปรึกษาได้

จากการศึกษาข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมดเห็นว่าครูที่ได้รับรางวัลมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้แก่นักเรียน และนักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าครูและนักเรียนร่วมกันวางแผนและดำเนินการร่วมกัน กิจกรรมพัฒนานักเรียนที่ครูจัดคือ การอบรมและปกครองนักเรียน และนักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมในช่วงเช้าก่อนเข้าเรียน นักเรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้ง และมีส่วนร่วมโดยเป็นผู้วางแผนกิจกรรมร่วมกับครูและเพื่อน ๆ ผู้บริหารทุกคนเห็นว่ากิจกรรมพัฒนานักเรียนที่ครูจัดให้กับนักเรียนมีความเหมาะสม เพราะเป็นกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนมีพัฒนาการทุกด้านดีขึ้น และครูส่วนใหญ่มีจุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียน เพื่อสนองความสามารถและความสนใจของนักเรียน โดยร่วมกับนักเรียนในการวางแผนและดำเนินการร่วมกัน นอกจากนี้ ผู้บริหารทุกคนเห็นว่าครูมีบทบาทในการอบรมนักเรียนในตอนเช้าหลังเข้าแถวเคารพธงชาติและอบรมนักเรียนในห้องประชุม และผู้บริหารได้ให้การส่งเสริมและสนับสนุนครูในการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียน โดยเสนอแนะและจัดทำโครงการกิจกรรมนักเรียนได้อย่างต่อเนื่องและอำนวยความสะดวกในทุกๆ ด้าน สำหรับงบประมาณที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมนั้น ครูทุกคนตอบว่าใช้งบประมาณของโรงเรียน และมีการจัดการแนะแนวในด้านปัญหาส่วนตัวให้แก่นักเรียน ในขณะที่นักเรียนทุกคนเห็นว่าครูจะเรียกนักเรียนมาพบ พูดคุยและให้คำปรึกษา เมื่อพบว่านักเรียนกำลังประสบปัญหาในเรื่องการเรียนหรือเรื่องอื่นๆ นอกจากนั้น ครูทุกคนเห็นว่าการปฏิบัติงานด้านนี้ไม่มีผลกระทบต่อการสอน เพราะครูปฏิบัติงานในช่วงว่างเท่านั้น

4. ด้านการพัฒนาตนเอง

ครูที่ได้รับรางวัลส่วนใหญ่มีวิธีการพัฒนาตนเองโดยเข้าร่วมประชุมสัมมนาทางวิชาการ ซึ่งครูเห็นว่าการมีเวลาที่เอื้ออำนวยและเพียงพอเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ดำเนินการพัฒนาตนเอง นอกจากนี้ ครูทุกคนได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียนให้เพิ่มพูนความรู้ และส่วนใหญ่ได้รับการส่งเสริมให้ทำผลงานทางวิชาการ และส่งไปเข้ารับการอบรมทางวิชาการ ครูส่วนใหญ่เคยเข้ารับการฝึกอบรม เพราะหลักสูตรการฝึกอบรมเหมาะสมกับความต้องการและงานที่ปฏิบัติ

จากการศึกษาข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมดเห็นว่าครูที่ได้รับรางวัลมีการพัฒนาตนเอง โดยเข้าร่วมประชุมสัมมนาทางวิชาการ ในขณะที่ครูทุกคนมีการจัดทำผลงานทางวิชาการเพื่อเผยแพร่ และส่วนใหญ่จัดทำเอกสารประกอบการสอน นอกจากนี้ ครูส่วนใหญ่เห็นว่าการได้เพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ โดยการเข้าร่วมประชุมสัมมนา เข้ารับการฝึกอบรม หรือศึกษาดูงานเป็นปัจจัยที่ต้องการเพื่อให้การพัฒนาตนเองประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น ผู้บริหารเกือบทั้งหมดส่งเสริมให้ทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ทำผลงานทางวิชาการ และส่งไปเข้ารับการอบรมทางวิชาการ ในขณะที่ครูส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว จากผู้บริหาร และจากศึกษานิเทศก์ ตามลำดับ นอกจากนี้ ครูส่วนใหญ่เห็นว่าการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาตนเองไม่มีผลกระทบต่องานด้านการสอน เพราะใช้เวลากลางคืนและวันหยุดเท่านั้น

5. ด้านการพัฒนาโรงเรียน

ครูที่ได้รับรางวัลส่วนใหญ่รับผิดชอบงานวางแผนและประเมินโครงการ ซึ่งครูส่วนใหญ่เข้าร่วมปฏิบัติงานพัฒนาโรงเรียนด้วยการร่วมปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก สำหรับวิธีการปฏิบัติงานพัฒนาโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายอย่างเป็นระบบนั้น ครูส่วนใหญ่เป็นผู้ร่วมปฏิบัติงานตามแผนงานที่วางไว้

จากการศึกษาข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนทุกคนเห็นว่าครูที่ได้รับรางวัลมีหน้าที่รับผิดชอบงานพัฒนาโรงเรียน โดยครูปฏิบัติงานวิชาการและงานวางแผนและประเมินโครงการ ในขณะที่นักเรียนส่วนใหญ่ทราบว่าครูต้องรับผิดชอบงานด้านการพัฒนาโรงเรียน เช่นเดียวกัน และร้อยละ 20.00 เป็นงานห้องสมุด ผู้บริหารทั้งหมดเห็นว่าครูเกือบทั้งหมดมีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงานตามความรู้ความสามารถ และร่วมปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก ซึ่งผู้บริหารได้ให้การส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านนี้ของครู และส่วนใหญ่มอบหมายงานที่ตรงกับความรู้ความสามารถให้ปฏิบัติ ในขณะที่ครูส่วนใหญ่รับผิดชอบงานโดยเป็นมติของที่ประชุมโรงเรียน และเห็นว่างานที่รับผิดชอบตรงกับความรู้ ความสามารถ และความถนัด ซึ่งผลที่ได้รับคือ เมื่อพบปัญหาหรืออุปสรรคสามารถแก้ไขปัญหาานั้นได้

อย่างรวดเร็ว ส่วนผลกระทบต่องานด้านการสอนนั้น ครูส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีผลกระทบ เพราะใช้เวลาในช่วงว่างที่ไม่มีชั่วโมงสอนในการปฏิบัติงาน ในขณะที่ครูร้อยละ 30.00 เห็นว่ามีผลกระทบ คือ นักเรียนได้เรียนอย่างไม่ต่อเนื่อง หากมีงานโรงเรียนที่ต้องทำอย่างเร่งด่วนอาจใช้เวลาที่มีชั่วโมงสอนบ้าง นอกจากนี้ นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาโรงเรียนกับครู โดยนักเรียนร้อยละ 36.67 อาสาปฏิบัติงานตามความถนัดของตนเอง

6. ด้านการบริการความรู้แก่ผู้อื่น

ครูที่ได้รับรางวัลทุกคนมีการจัดบริการความรู้แก่ผู้อื่น โดยส่วนใหญ่พัฒนาครูเครือข่าย และให้คำแนะนำความรู้ทางวิชาการ สำหรับเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกครูเครือข่ายนั้น ครูส่วนใหญ่เลือกครูที่สนใจและกระตือรือร้นที่จะพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเอง และมีการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการนิเทศครูเครือข่าย โดยพิจารณาจากความพร้อมของครูเครือข่ายที่จะรับการนิเทศ ส่วนวิธีการทำหน้าที่กัลยาณมิตรนิเทศ ครูส่วนใหญ่ใช้การสนทนาปรึกษาหารือ และมีการส่งเสริมและสนับสนุนครูเครือข่ายให้มีความรู้เพิ่มเติม โดยจัดหาหนังสือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ให้ครูเครือข่ายอ่าน

จากการศึกษาข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้บริหารเกือบทั้งหมดเห็นว่าครูมีการให้คำแนะนำความรู้ทางวิชาการแก่เพื่อนครูในโรงเรียน และเป็นวิทยากรในโอกาสต่าง ๆ ในขณะที่ครูเกือบทุกคนปฏิบัติงานด้านการบริการความรู้แก่ผู้อื่นโดยการเป็นวิทยากร และพัฒนาครูเครือข่าย ครูส่วนใหญ่เคยใช้เวลาในการปฏิบัติงานด้านการสอนไปปฏิบัติงานด้านการบริการความรู้แก่ผู้อื่น โดยครูร้อยละ 40.00 มอบหมายให้ครูท่านอื่นมาสอนแทน ครูส่วนใหญ่ดำเนินงานกัลยาณมิตรนิเทศต่อ ภายหลังจากที่เงื่อนไขการเป็นกัลยาณมิตรนิเทศสิ้นสุดลง โดยนัดพบปะครูเครือข่ายเพื่อสนทนาปรึกษาหารือร่วมกัน ผู้บริหารส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการประชุมวางแผน ในขณะที่ครูส่วนใหญ่เห็นว่าได้รับการสนับสนุนในด้านกำลังใจในการปฏิบัติงาน และเห็นว่าไม่มีผลกระทบต่องานด้านการสอน เพราะใช้เวลาในช่วงว่างเท่านั้นในการบริการความรู้แก่ผู้อื่น ในขณะที่ครูร้อยละ 40.00 เห็นว่าทำให้นักเรียนเรียนรู้อย่างไม่ต่อเนื่องในกรณีที่ต้องไปปฏิบัติราชการนอกโรงเรียนติดต่อกันหลายวัน

7. ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

โรงเรียนของครูที่ได้รับรางวัลทุกคนมีโครงการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยครูส่วนใหญ่เห็นว่ามีวิธีการปฏิบัติคือ คณะครู ผู้บริหารรับฟังความคิดเห็น และร่วมมือกับบุคคลในชุมชนพัฒนางานของสถานศึกษา ครูส่วนใหญ่มีส่วนร่วมรับผิดชอบโครงการนี้โดยการร่วมกิจกรรม

ของชุมชน และจัดทำเอกสาร สิ่งพิมพ์ เพื่อการประชาสัมพันธ์โรงเรียน สำหรับวิธีการปฏิบัติงานด้านนี้ให้ประสบผลสำเร็จนั้น ครูส่วนใหญ่สร้างความสัมพันธ์และความร่วมมืออันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการร่วมกันจัดและพัฒนาโรงเรียน

จากการศึกษาข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่จัดประชุมครูแล้วสั่งการตามมติที่ประชุม และเห็นว่าครูมีส่วนร่วมในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยมีการร่วมกิจกรรมตามประเพณีกับชุมชน ในขณะที่ครูส่วนใหญ่ร่วมกิจกรรมตามประเพณีกับชุมชนเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ ผู้บริหารส่วนใหญ่ส่งเสริมและสนับสนุนครูให้เข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนตามโอกาสที่เหมาะสม ในขณะที่ครูเกือบทุกคนให้คำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับความรู้ด้านต่าง ๆ เช่น ด้านสุขภาพอนามัย ด้านการอบรมเลี้ยงดูบุตร ฯลฯ และครูเกือบทั้งหมดเห็นว่างานดังกล่าวมีความสำคัญเพราะทำให้สามารถประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองในการพัฒนานักเรียนได้อย่างเต็มที่ และทำให้ได้รับความร่วมมือทั้งในด้านวิชาการและด้านอื่น ๆ จากชุมชน นอกจากนี้ครูทุกคนเห็นว่าการปฏิบัติงานด้านนี้ไม่มีผลกระทบต่องานด้านการสอน เพราะปฏิบัติงานในวันหยุด เสาร์-อาทิตย์

8. ปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของครูที่ได้รับรางวัล

ครูที่ได้รับรางวัลส่วนใหญ่พบปัญหาในการปฏิบัติงานด้านการสอน ได้แก่ การขาดวัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งครูร้อยละ 35.39 แก้ไขปัญหาโดยจัดทำหรือจัดซื้อโดยใช้งบประมาณของตนเอง รองลงมาพบปัญหาด้านการบริการความรู้แก่ผู้อื่น คือ มีเวลาในการพัฒนาครูเครือข่ายน้อยเนื่องจากมีภาระงานมาก ซึ่งครูแก้ไขโดยนัดพบปะกันใน วันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ด้านการพัฒนาโรงเรียน พบปัญหาคือ ปริมาณงานที่ต้องรับผิดชอบมีมากเกินไป ครูแก้ไขโดยใช้เวลาในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ด้านการพัฒนาตนเอง ครูพบปัญหาคือ ขาดงบประมาณสนับสนุนในการพัฒนาตนเองบางเรื่อง ซึ่งครูแก้ไขโดยใช้งบประมาณของตนเอง และด้านการพัฒนานักเรียน พบปัญหาคือ คณะครูในโรงเรียนไม่เห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียน ซึ่งครูแก้ไขโดยพยายามโน้มน้าวและสร้างความตระหนักให้เพื่อนครูเห็นความสำคัญของกิจกรรมพัฒนานักเรียน ตามลำดับ ในขณะที่ครูส่วนใหญ่ไม่พบปัญหาด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

จากการศึกษาข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ พบว่า โดยภาพรวมผู้บริหารทุกคนไม่พบปัญหาในด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการพัฒนาโรงเรียน และด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ในขณะที่ในด้านการสอน ผู้บริหารร้อยละ 33.33 (10 คน) พบปัญหาครูสอนนักเรียนได้ไม่เต็มที่เท่าที่ควร เพราะมีภารกิจนอกโรงเรียนบ่อยครั้ง เช่น การเป็นวิทยากร การช่วยงานสปอ. สปจ. หรือกรรมาธิการ ซึ่งผู้บริหารร้อยละ 20.00 (6 คน) แก้ไขปัญหาโดยให้ครูแลกเปลี่ยนชั่วโมงสอนกับ

เพื่อนครูท่านอื่น ในขณะที่ครูร้อยละ 20.00 (6 คน) เห็นว่าปัญหาพื้นฐานความรู้ของนักเรียนไม่ดี เป็นปัญหาสำคัญลำดับที่ 1 โดยร้อยละ 16.67 (5 คน) ใช้วิธีการแก้ไขโดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ลำดับที่ 2 ครูร้อยละ 26.67 (8 คน) เห็นว่าภาระงานด้านการพัฒนาโรงเรียนมีมาก โดยร้อยละ 16.67 (5 คน) มีวิธีการแก้ไขโดยวางแผนการปฏิบัติงาน โดยเรียงลำดับความสำคัญของงานก่อน - หลัง และลำดับที่ 3 ครูร้อยละ 23.33 (7 คน) เห็นว่าเวลาในการพัฒนาครูเครือข่ายมีน้อย โดยร้อยละ 16.67 (5 คน) มีวิธีการแก้ไขโดยใช้วิธีการติดต่อกันทางโทรศัพท์

สำหรับปัญหาในการปฏิบัติงานที่เป็นปัญหาสำคัญที่สุดนั้น ครูที่ได้รับรางวัลร้อยละ 40.00 (12 คน) เห็นว่าเป็นปัญหาเกี่ยวกับเวลาในการปฏิบัติงาน เหตุผลคือมีภาระงานมาก ทั้งงานสอนและงานนอกเหนือการสอน โดยครูร้อยละ 16.67 (5 คน) มีวิธีการแก้ไขโดยแบ่งเวลาในการทำงานแต่ละด้านให้เหมาะสม และยึดการปฏิบัติงานด้านการสอนเป็นสำคัญ

9. ความคิดเห็นทั่วไปที่มีต่อการปฏิบัติงานและการได้รับรางวัลของครู

ครูที่ได้รับรางวัลส่วนใหญ่ไม่มีงานพิเศษอื่นเพิ่มขึ้นจากงานทั้ง 6 ด้านให้รับผิดชอบ ในขณะที่ครูร้อยละ 22.06 ต้องรับผิดชอบงานพิเศษอื่นเพิ่มขึ้น เช่น รับผิดชอบเป็นคณะกรรมการพัฒนาวิชาการกลุ่มโรงเรียน และครูร้อยละ 14.23 เห็นว่าไม่มีผลกระทบต่อการทำงานเมื่อต้องรับผิดชอบงานพิเศษนั้น ส่วนลักษณะเด่นของครูที่ทำให้ได้รับรางวัลนั้น ครูร้อยละ 44.48 เห็นว่าครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้รูปแบบ วิธีการ และเทคนิคการสอนที่หลากหลาย ครูส่วนใหญ่เห็นว่าตนมีความแตกต่างจากครูที่ไม่ได้รับรางวัล โดยร้อยละ 27.76 มีความตั้งใจจริงในการปฏิบัติงานทุกด้านให้มีคุณภาพ

จากการศึกษาข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าการได้รับรางวัลของครูไม่มีผลกระทบต่อนักเรียนนั้น เพราะครูมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ด้านการสอนสูงมาก ไม่ทิ้งนักเรียนโดยไม่จำเป็น ในขณะที่ผู้บริหารร้อยละ 23.33 (7 คน) เห็นว่านักเรียนขาดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพราะครูต้องไปราชการบ่อยครั้ง และร้อยละ 20.00 (6 คน) กลับเห็นว่านักเรียนมีพัฒนาการทุกด้านดีขึ้น

ครูทุกคนเห็นว่าการปฏิบัติงานด้านการสอนทำให้ได้รับการคัดเลือกเป็นครูต้นแบบ และ/หรือครูเกียรติยศ และครูส่วนใหญ่เห็นว่าจุดเด่นที่สุดที่ทำให้ได้รับรางวัลคือ การมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนานักเรียนทุกคนอย่างเต็มความสามารถ ครูส่วนใหญ่ปฏิบัติงานด้านการสอนประสบผลสำเร็จมากที่สุด เพราะนักเรียนมีพัฒนาการทุก ๆ ด้านดีขึ้นจากเดิมอย่างเห็นได้ชัดเจน นอกจากนี้ครูทุกคนเห็นว่าการได้เป็นครูต้นแบบและ/หรือครูเกียรติยศ มีผลต่อชีวิตการทำงานและ

ชีวิตส่วนตัวในด้านดี เพราะทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ในขณะที่ครูร้อยละ 16.67 (5 คน) เห็นว่าทำให้ผู้ร่วมงานบางส่วนไม่เข้าใจ

10. การใช้เวลาปฏิบัติงานของครูที่ได้รับรางวัล

สำหรับการใช้เวลาปฏิบัติงานของครูที่ได้รับรางวัลนั้น ครูส่วนใหญ่ใช้เวลาโดยเฉลี่ย 1-5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ในการปฏิบัติงานทั้ง 6 ด้าน โดยครูใช้เวลาช่วงเย็นหลังเลิกเรียนในการสอนซ่อมเสริม และการพัฒนานักเรียน ครูใช้เวลาในวันหยุด เสาร์-อาทิตย์ ในการพัฒนาตนเอง และการบริการความรู้แก่ผู้อื่น และครูใช้เวลาทั้งในช่วงเย็นหลังเลิกเรียนและวันหยุด เสาร์-อาทิตย์ ในการพัฒนาโรงเรียน และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

ในการปฏิบัติงานด้านการสอนนั้น ครูส่วนใหญ่มีจำนวนชั่วโมงสอน 21-25 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และใช้เวลาในการเตรียมการสอน การผลิตสื่อการสอน การสอนซ่อมเสริม และการปฏิบัติงานประจำชั้น โดยเฉลี่ย 1-5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และจากการสัมภาษณ์นักเรียน เห็นว่าครูใช้เวลาปฏิบัติงานด้านการสอนมากที่สุด

สำหรับการจัดสรรเวลาในการปฏิบัติงาน ครูส่วนใหญ่ใช้เวลาราชการปฏิบัติงานด้านการสอน การพัฒนานักเรียน และการพัฒนาโรงเรียนอย่างเต็มที่ และใช้เวลานอกราชการ (หลังเลิกเรียน วันหยุดเสาร์-อาทิตย์) ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาตนเอง การบริการความรู้แก่ผู้อื่น และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ครูจัดทำตารางเวลาการปฏิบัติงานในแต่ละด้านไว้อย่างชัดเจนและเหมาะสม โดยยึดงานด้านการสอนเป็นหลัก ในขณะที่ผลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารทั้งหมดมีความพึงพอใจมากในการใช้เวลาปฏิบัติงานของครู เพราะครูมีการจัดสรรเวลาในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม และอุทิศเวลาทั้งในและนอกเวลาราชการให้กับนักเรียนและงานทุกอย่างอย่างเต็มที่ และผู้บริหารส่วนใหญ่ส่งเสริมการใช้เวลาปฏิบัติงานของครู โดยให้คำปรึกษา แนะนำ เกี่ยวกับการจัดสรรเวลาให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด และการได้รับรางวัลของครูไม่มีผลกระทบต่อการใช้เวลาปฏิบัติงานในโรงเรียน เพราะครูสามารถวางแผนการใช้เวลาได้อย่างเหมาะสม

สรุปภาพรวมการปฏิบัติงานของครูที่ได้รับรางวัลในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

1. ผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของครูที่ได้รับรางวัลในด้านการสอน กล่าวคือ ครูมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ล่วงหน้าอย่างสม่ำเสมอ จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การอภิปรายกลุ่มย่อย ให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง มีการใช้สื่อการสอนที่แปลกใหม่ ใช้สื่อการสอนได้เหมาะสมกับจุดประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรม และใช้สื่อการสอนที่กระตุ้นความสนใจของนักเรียน ครูวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยสังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของนักเรียนและการประเมินจากผลงาน ซึ่งผู้บริหารได้ส่งเสริมให้ครูไปอบรมนอกโรงเรียน ครูมีการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนโดยจัดให้มีการแสดงผลงานของนักเรียน และจัดสอนซ่อมเสริมให้นักเรียนเป็นรายบุคคล ครูเคยปฏิบัติการสอนแทนครูท่านอื่นโดยจัดสอนตรงกับวิชาตามตารางสอนสำหรับงบประมาณที่ใช้เกี่ยวกับการเผยแพร่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูนั้น ผู้บริหารเห็นว่าครูใช้งบประมาณของตนเอง และผู้บริหารอำนวยความสะดวกให้ตามที่ครูต้องการในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ด้านการพัฒนานักเรียน ผู้บริหารเห็นว่ากิจกรรมที่ครูจัดให้กับนักเรียนนั้นมีความเหมาะสม เพราะทำให้นักเรียนมีพัฒนาการทุกด้านดีขึ้น นอกจากนี้ครูยังมีบทบาทในการอบรมนักเรียนในตอนเช้าหลังเข้าแถวเคารพธงชาติ และอบรมนักเรียนในห้องประชุม ผู้บริหารได้เสนอแนะและจัดทำโครงการกิจกรรมนักเรียนไว้อย่างต่อเนื่อง และอำนวยความสะดวกในทุก ๆ ด้าน

ด้านการพัฒนาตนเอง ผู้บริหารเห็นว่าครูมีการพัฒนาตนเอง โดยการเข้าร่วมประชุมสัมมนาทางวิชาการ ศึกษาค้นคว้าและทำผลงานทางวิชาการ และศึกษาดูงานเมื่อมีโอกาส ซึ่งผู้บริหารให้การส่งเสริมและสนับสนุนโดยส่งเสริมให้ทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ทำผลงานทางวิชาการ และส่งไปเข้ารับการอบรมทางวิชาการ

ด้านการพัฒนาโรงเรียน ผู้บริหารเห็นว่าครูมีหน้าที่ปฏิบัติงานวิชาการ งานวางแผนและประเมินโครงการ ครูมีความรับผิดชอบต่อนักเรียนและเอาใจใส่ต่องานที่ได้รับมอบหมาย มีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงานตามความรู้ความสามารถ และร่วมปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์ ยึดประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก และผู้บริหารได้มอบหมายงานที่ตรงกับความรู้ความสามารถให้ปฏิบัติ

ด้านการบริการความรู้แก่ผู้อื่น ผู้บริหารเห็นว่าครูปฏิบัติงานด้านนี้ โดยให้คำแนะนำความรู้ทางวิชาการแก่เพื่อนครูในโรงเรียน และเป็นวิทยากรในโอกาสต่าง ๆ ซึ่งผู้บริหารมีส่วนร่วมในการจัดบริการความรู้แก่ผู้อื่น โดยร่วมประชุมวางแผนกับครู

ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้บริหารมีวิธีการมอบหมายงานโดยจัดประชุมครู แล้วสั่งการตามมติที่ประชุม และเห็นว่าครูมีส่วนร่วมในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยร่วมกิจกรรมตามประเพณีกับชุมชน ซึ่งผู้บริหารให้ครูเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนตามโอกาสที่เหมาะสม

นอกจากนี้ ผู้บริหารมีความพึงพอใจมากในการใช้เวลาปฏิบัติงานของครู เพราะครูมีการจัดสรรเวลาในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม ซึ่งผู้บริหารได้ให้คำปรึกษา แนะนำ เกี่ยวกับการจัดสรรเวลาให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด ส่วนผลกระทบของการได้รับรางวัลต่อการใช้เวลาปฏิบัติงานของครูนั้น ผู้บริหารเห็นว่าไม่มีผลกระทบ เพราะครูสามารถวางแผนการใช้เวลาได้อย่างเหมาะสม และเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง เห็นแก่ประโยชน์ของโรงเรียนเป็นสำคัญ และผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีผลกระทบต่อนักเรียน เพราะครูมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ด้านการสอนสูงมาก ไม่ทิ้งนักเรียนโดยไม่จำเป็น ในขณะที่ผู้บริหารบางส่วนเห็นว่านักเรียนขาดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพราะครูต้องไปราชการบ่อยครั้ง แต่บางส่วนกลับเห็นว่านักเรียนมีพัฒนาการทุกด้านดีขึ้น

2. ครูที่ได้รับรางวัลให้ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในด้านการสอน กล่าวคือ ครูมีการเตรียมการสอน โดยจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามหัวเรื่อง / หน่วยการเรียนรู้ และเตรียมสื่อที่ใช้ในการสอน โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อการสอน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม และให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งครูเห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ ครูใช้การสอนแบบบูรณาการ นอกจากนี้ยังเลือกกิจกรรมที่นักเรียนมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมปฏิบัติ ใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน โดยการนำนักเรียนไปศึกษากับแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชน และใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ โดยนำกระบวนการวิจัยไปให้นักเรียนปฏิบัติ มีการเตรียมสื่อการสอนทุกครั้ง โดยร่วมมือกับนักเรียนในการผลิต เลือกสื่อที่มีความเหมาะสมกับเนื้อหา กิจกรรม และตัวนักเรียน มีวัตถุประสงค์ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้คือ เพื่อให้ทราบพัฒนาการของนักเรียน โดยใช้วิธีสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน และเครื่องมือที่ใช้คือแบบสังเกตพฤติกรรม และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองและของผู้อื่น ใช้วิธีกำหนดข้อตกลงเพื่อปฏิบัติร่วมกันภายในห้องเรียน และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ในการทำให้นักเรียนมีความประพฤติดีและมีระเบียบวินัย ส่วนการควบคุมชั้นเรียนนั้น จะเข้าแทรกแซงเมื่อนักเรียนประพฤติปฏิบัติไม่เหมาะสม ครูจัดให้มีการแสดงผลงานของนักเรียนในห้องเรียน ครูใช้วิธีการสร้างความเป็นกันเองในการกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจและมีแรงจูงใจในการเรียน ครูมีการจัดสอนซ่อมเสริมให้แก่นักเรียนที่เรียนอ่อนเป็นรายบุคคล และครูทำแบบฝึกหัดเสริมให้แก่นักเรียนเก่ง ครูเคยได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติการสอนแทน โดยสอนตรงกับวิชาตามตารางสอน

ซึ่งเห็นว่ามีผลกระทบต่อหน้าที่ของตนเองคือ ทำให้ตารางการทำงานไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ และเอกสารประจำชั้นที่ครูจัดทำคือ แบบกรอกคะแนนการประเมินผลประจำปี (ป.02) ซึ่งจัดทำข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

ด้านการพัฒนานักเรียน ครูจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสนองความสามารถและความสนใจของนักเรียน มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยจัดร่วมกับคณะครูผู้บริหารโรงเรียน และมีหน้าที่ควบคุมดูแลระหว่างที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม นอกจากนี้ ครูมีการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการจัดกิจกรรมให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานและมีจำนวนที่พอเพียง ครูร่วมกับนักเรียนในการวางแผนและดำเนินการร่วมกัน โดยใช้งบประมาณของโรงเรียน ครูมีการสำรวจความสนใจของนักเรียน และดำเนินการโดยศึกษาข้อมูลรายบุคคลของนักเรียนจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย สำหรับวิธีการปฏิบัติเมื่อนักเรียนมีปัญหาพฤติกรรมที่เกินความสามารถที่จะให้คำปรึกษาได้ ครูรายงานผู้บริหารเพื่อดำเนินการต่อไป ครูเห็นว่าการปฏิบัติงานด้านการพัฒนานักเรียนไม่มีผลกระทบต่องานด้านการสอน เพราะปฏิบัติงานพัฒนานักเรียนในช่วงว่างเท่านั้น

ด้านการพัฒนาตนเอง ครูมีวิธีการพัฒนาตนเองโดยเข้าร่วมประชุมสัมมนาทางวิชาการ และครูส่วนใหญ่จัดทำเอกสารประกอบการสอนเพื่อเผยแพร่ สำหรับปัจจัยที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ดำเนินการพัฒนาตนเองนั้น คือการมีเวลาที่เอื้ออำนวยและเพียงพอ และการมีแหล่งวิทยากรสำหรับศึกษาค้นคว้า นอกจากนี้ครูได้รับการส่งเสริมให้ทำผลงานทางวิชาการ และส่งไปเข้ารับการอบรมทางวิชาการ ส่วนการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลอื่นให้พัฒนาตนเองนั้น ครูได้รับจากบุคคลในครอบครัว จากผู้บริหารโรงเรียน และบางส่วนจากศึกษานิเทศก์ ครูส่วนใหญ่เคยเข้ารับการฝึกอบรมนอกเหนือจากที่หน่วยงานต้นสังกัดจัดให้ เพราะหลักสูตรการฝึกอบรมเหมาะสมกับความต้องการและงานที่ปฏิบัติ และครูเห็นว่าการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาตนเองไม่มีผลกระทบต่องานด้านการสอน เพราะใช้เวลากลางคืนและวันหยุดเท่านั้น

ด้านการพัฒนาโรงเรียน ครูส่วนใหญ่รับผิดชอบงานวางแผนและประเมินโครงการ โดยเป็นมติของที่ประชุมโรงเรียน ครูเข้าร่วมปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์ ยึดประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก งานที่รับผิดชอบตรงกับความรู้ความสามารถและความถนัด ทำให้เมื่อพบปัญหาหรืออุปสรรคสามารถแก้ไขได้อย่างรวดเร็ว ครูส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีผลกระทบต่องานด้านการสอน เพราะใช้เวลาในช่วงว่างในการปฏิบัติงาน ในขณะที่ครูบางส่วนเห็นว่านักเรียนไม่ได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพราะบางครั้งต้องใช้เวลาสอนในการปฏิบัติงาน หากมีงานโรงเรียนที่ต้องทำอย่างเร่งด่วน

ด้านการบริการความรู้แก่ผู้อื่น ครูมีการจัดบริการความรู้แก่ผู้อื่น โดยพัฒนาครูเครือข่าย ให้คำแนะนำความรู้ทางวิชาการ และเป็นวิทยากร ครูเคยใช้เวลาในการปฏิบัติงานด้านการสอน ไปปฏิบัติงานนี้ โดยมอบหมายให้ครูท่านอื่นมาสอนแทน สำหรับเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือก ครูเครือข่ายนั้น เลือกครูที่สนใจและกระตือรือร้นที่จะพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเอง และกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการนิเทศครูเครือข่าย โดยพิจารณาจากความพร้อมของครู เครือข่ายที่จะรับการนิเทศ ส่วนวิธีการทำหน้าที่กัลยาณมิตรนิเทศ ครูใช้การสนทนาปรึกษาหารือ และครูมีการจัดหาหนังสือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ให้ครูเครือข่ายอ่าน ซึ่งภายหลังจากที่เงื่อนไขการเป็นกัลยาณมิตรนิเทศสิ้นสุดลง ครูยังดำเนินงานต่อไปโดยนัดพบปะครูเครือข่าย เพื่อสนทนาปรึกษาหารือร่วมกัน ครูเห็นว่าการปฏิบัติงานด้านนี้ไม่มีผลกระทบต่องานด้านการสอน เพราะใช้เวลาในช่วงโง่งว่างเท่านั้น ในขณะที่ครูบางส่วนเห็นว่าทำให้นักเรียนเรียนรู้อย่างไม่ต่อเนื่อง ในกรณีที่ต้องไปปฏิบัติราชการนอกโรงเรียนติดต่อกันหลายวัน

ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โรงเรียนมีโครงการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยคณะครู ผู้บริหาร รับฟังความคิดเห็น และร่วมมือกับบุคคลในชุมชนพัฒนางานของสถานศึกษา ครูร่วมกิจกรรมของชุมชน และจัดทำเอกสาร สิ่งพิมพ์ เพื่อการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ครูมีการให้ความรู้ด้านต่าง ๆ เช่น ด้านสุขภาพอนามัย ด้านการอบรมเลี้ยงดูบุตร ฯลฯ แก่บุคคลในชุมชน ครูสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมืออันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการร่วมกันจัดและพัฒนา โรงเรียน ครูเห็นว่างานด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนมีความสำคัญต่อตนเอง โดยทำให้สามารถประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองในการพัฒนานักเรียนได้อย่างเต็มที่ และสำคัญต่อ โรงเรียน โดยทำให้ได้รับความร่วมมือทั้งในด้านวิชาการและด้านอื่น ๆ จากชุมชน ส่วนผลกระทบต่อ งานด้านการสอนนั้น ครูเห็นว่าไม่มี เพราะใช้เวลาในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ในการปฏิบัติงาน

นอกจากนี้ ครูส่วนใหญ่ไม่มีงานพิเศษอื่นเพิ่มขึ้นจากงานทั้ง 6 ด้านให้รับผิดชอบ ในขณะที่ครูบางส่วนต้องรับผิดชอบงานพิเศษอื่นเพิ่มขึ้น เช่น เป็นคณะกรรมการพัฒนาวิชาการกลุ่ม โรงเรียน ซึ่งครูเห็นว่าไม่มีผลกระทบต่องานหลัก ครูมีการจัดสรรเวลาในการปฏิบัติงานโดยเวลา ราชการปฏิบัติงานด้านการสอน การพัฒนานักเรียน และการพัฒนาโรงเรียนอย่างเต็มที่ ส่วน เวลานอกราชการ (หลังเลิกเรียน วันหยุดเสาร์-อาทิตย์) ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาตนเอง การ บริการความรู้แก่ผู้อื่น และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และจัดทำตารางเวลาการปฏิบัติงาน ในแต่ละด้านให้เหมาะสม โดยให้กระทบต่องานสอนน้อยที่สุด ส่วนเหตุผลสำคัญหรือลักษณะ เด่นที่ทำให้ได้รับรางวัลคือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้รูปแบบ วิธีการ และเทคนิคการสอนที่หลากหลาย การมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนานักเรียนทุกคนอย่างเต็มความสามารถ มีความรับผิดชอบและความตั้งใจจริงในการปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างเต็มเวลา เต็มความสามารถ

และเต็มใจ และการเผยแพร่รูปแบบ วิธีสอน หรือเทคนิคการสอนที่เป็นของตนเอง ครูส่วนใหญ่ เห็นว่าตนมีความแตกต่างจากครูที่ไม่ได้รับรางวัล คือ มีความตั้งใจจริงในการปฏิบัติงานทุกด้าน ให้มีคุณภาพ มีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และการเสียสละกำลังกาย กำลังความคิด กำลังทรัพย์ และเวลาในการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ครูเห็นว่าการได้รับรางวัลทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ในขณะที่ครูบางคนเห็นว่าทำให้ผู้ร่วมงานบางส่วนไม่ เข้าใจ

3. นักเรียนให้ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของครูที่ได้รับรางวัลในด้านการสอน กล่าวคือ ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเตรียมการสอน ได้แก่ การผลิตสื่อการสอน ครูมีวิธีการ นำเข้าสู่บทเรียนโดยการเล่าข่าวเหตุการณ์ให้นักเรียนฟัง และครูใช้การอภิปรายกลุ่มย่อยในการ สอนเป็นส่วนใหญ่ ส่วนวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง ใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน โดยนำนักเรียนไปศึกษากับแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชน ครูให้ นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ ซึ่งสื่อการสอนที่ใช้บ่อยที่สุดคือสื่อที่ครูผลิตเองขึ้นและสื่อที่มีอยู่ ตามธรรมชาติ ครูมีการมอบหมายงานหรือแบบฝึกหัดทุกครั้งหลังจากเรียนจบบทเรียน และเป็น แบบฝึกหัดที่ครูผลิตขึ้นเอง ครูมีวิธีการวัดผลการเรียนรู้โดยการตรวจผลงาน และให้นักเรียนมี ส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง ครูใช้การให้รางวัลและการลงโทษในการทำให้นักเรียนมีความประพฤติดีและมีระเบียบวินัย สำหรับวิธีการในการกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจ และมีแรงจูงใจในการเรียนรู้ ครูเอาใจใส่ให้นักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างทั่วถึง ครูมีการจัดห้องเรียน ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยจัดให้มีการแสดงผลงานของนักเรียนในห้องเรียน ครูมีการจัดสอนซ่อมเสริม ให้แก่นักเรียนที่เรียนอ่อนเป็นรายบุคคล และสอนเสริมให้แก่นักเรียนเก่งด้วยการทำแบบฝึกหัด เสริมให้แก่นักเรียน ครูเคยปฏิบัติการสอนแทนโดยเป็นการสอนแทนเฉพาะชั่วโมง และเมื่อครูมี ภารกิจอื่นในชั่วโมงสอน ครูจะมอบหมายให้ครูท่านอื่นมาสอนแทน สำหรับการใช้เวลาในการ ปฏิบัติงานของครู นักเรียนเห็นว่าครูใช้เวลาปฏิบัติงานด้านการสอนมากที่สุด และทราบว่าครูของตน ได้รับคัดเลือกให้เป็นครูที่ได้รับรางวัล โดยเห็นว่าการได้รับรางวัลของครูทำให้นักเรียนมีความสุข และสนุกสนานในการเรียน นักเรียนชอบเรียนกับครูที่ได้รับรางวัล เพราะมีโอกาสฝึกทักษะและได้ ปฏิบัติจริง และนักเรียนมีความประทับใจมากในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู โดยเห็นว่าครูสอน สนุก ไม่น่าเบื่อ และไม่เครียด

ด้านการพัฒนานักเรียน นักเรียนเห็นว่ากิจกรรมพัฒนานักเรียนที่ครูจัดคือ การอบรมและ ปกครองนักเรียน โดยเป็นกิจกรรมในช่วงเช้าก่อนเข้าเรียน ครูจะเรียกนักเรียนมาพบ พูดคุยและ ให้คำปรึกษาเมื่อพบว่านักเรียนกำลังประสบปัญหาในเรื่องการเรียนหรือเรื่องอื่น ๆ สำหรับวิธีการ

จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้แก่นักเรียนนั้น ครูและนักเรียนร่วมกันวางแผนและดำเนินการร่วมกัน ซึ่งนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานักเรียนที่ครูจัดขึ้นทุกครั้ง

ด้านการพัฒนาโรงเรียน นักเรียนส่วนใหญ่ทราบว่าครูต้องรับผิดชอบงานด้านการพัฒนาโรงเรียน ซึ่งงานที่ครูรับผิดชอบคือ งานห้องสมุด และครูใช้เวลาช่วงเย็นหลังเลิกเรียน นักเรียนมีส่วนร่วมโดยอาสาปฏิบัติงานตามความถนัดของตนเอง ในขณะที่เดียวกันนักเรียนบางส่วนไม่ทราบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านนี้ของครู

4. สำหรับปัญหาต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานของครู โดยภาพรวม ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่พบปัญหาในการปฏิบัติงานของครูทั้ง 6 ด้าน แต่ในบางส่วนผู้บริหารพบปัญหาด้านการสอนคือ ครูสอนนักเรียนได้ไม่เต็มที่เท่าที่ควร เพราะมีภารกิจนอกโรงเรียนบ่อยครั้ง เช่น การเป็นวิทยากร การช่วยงาน สปอ. สปจ. หรือกรมวิชาการ โดยผู้บริหารมีวิธีการแก้ไขคือ ให้ครูแลกเปลี่ยนชั่วโมงสอนกับเพื่อนครูท่านอื่น สำหรับครูที่ได้รับรางวัลส่วนใหญ่พบปัญหาในด้านการสอน ได้แก่ ขาดวัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูมีวิธีแก้ไขปัญหาโดยจัดทำหรือจัดซื้อโดยใช้งบประมาณของตนเอง รองลงมาใช้เวลาในการพัฒนาครูเครือข่ายน้อย เนื่องจากมีภาระงานมาก และปริมาณงานด้านการพัฒนาโรงเรียนที่ต้องรับผิดชอบมีมากเกินไป ซึ่งครูแก้ไขโดยใช้เวลาในวันหยุดเสาร์ - อาทิตย์ ปัญหาขาดงบประมาณสนับสนุนในการพัฒนาตนเองบางเรื่อง ครูแก้ไขโดยใช้งบประมาณของตนเอง และปัญหาคณะครูในโรงเรียนไม่เห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียน ซึ่งครูแก้ไขโดยพยายามโน้มน้าวและสร้างความตระหนักให้เพื่อนครูเห็นความสำคัญของกิจกรรมพัฒนานักเรียน และเมื่อเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาครูเห็นว่าปัญหาพื้นฐานความรู้ของนักเรียนไม่ดี เป็นปัญหาสำคัญลำดับที่ 1 ซึ่งแก้ไขโดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ลำดับที่ 2 คือภาระงานด้านการพัฒนาโรงเรียนมีมาก มีวิธีการแก้ไขโดยวางแผนการปฏิบัติงาน โดยเรียงลำดับความสำคัญของงานก่อน - หลัง และลำดับที่ 3 คือเวลาในการพัฒนาครูเครือข่ายมีน้อย มีวิธีการแก้ไขโดยใช้วิธีการติดต่อกันทางโทรศัพท์

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของครูที่ได้รับรางวัล ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้

1. จากผลการวิจัยด้านการสอนในส่วนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน ครูที่ได้รับรางวัล และนักเรียนให้ข้อมูลที่สอดคล้องกันคือ ครูมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง มุ่งฝึกทักษะ กระบวนการคิด และการแก้ปัญหาให้แก่ นักเรียน ให้นักเรียนฝึกค้น รวบรวมข้อมูล และสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง และสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมไว้ในทุกวิชา ซึ่งตรงกับผลจากการสังเกตการสอนและการสัมภาษณ์นักเรียนที่พบว่า ชอบเรียนกับครูที่ได้รับรางวัล เพราะมีโอกาสฝึกทักษะและได้ปฏิบัติจริง ครูสอนสนุก ไม่น่าเบื่อ และไม่เครียด ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สกศ., 2542) ที่ได้นำเสนอสาระสำคัญของการจัดกระบวนการเรียนรู้ว่า "จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และให้จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา" และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อติศร เนาวนนท์ (2544) ที่พบว่า ครูต้นแบบจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติกิจกรรม เพื่อสรุปหรือสร้างความรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งในและนอกห้องเรียน และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน

นอกจากนี้ ครูใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยนำนักเรียนไปศึกษากับแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากนักเรียนที่พบว่า ครูนำนักเรียนไปศึกษากับแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชน และเชิญบุคลากรในชุมชนที่มีความรู้ความสามารถมาเป็นวิทยากร การที่ครูปฏิบัติเช่นนี้เป็นสิ่งที่ดี เพราะเป็นการจัดกิจกรรมที่ทำให้ให้นักเรียนมีโอกาสได้ลงมือปฏิบัติจริงในสภาพแวดล้อมจริง ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง และเป็นการลดช่องว่างระหว่างโรงเรียนกับชุมชนด้วย และในปัจจุบันโรงเรียนต่าง ๆ มีแนวโน้มที่จะปฏิบัติกันมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ สุมน อมรวิวัฒน์ (2544) ที่กล่าวว่า การจัดการศึกษาดูข่ายวงกว้างออกสู่ชุมชนและธรรมชาติ โดยมีหลักการพื้นฐานความคิดคือ การเรียนรู้เกิดขึ้นได้กับทุกคนในทุกสถานที่ ทุกเวลา และการเรียนจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาติ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสุข สร้างสรรค์ความคิดและประสบการณ์ชีวิตที่มีคุณค่า และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประพนธ์ จันทรัตน์ (2533) ที่พบว่า การให้

นักเรียนไปค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งอื่น ทำให้นักเรียนสามารถค้นหาความรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนทำให้เกิดประสบการณ์ตรงในเรื่องที่จะศึกษา หรือฝึกปฏิบัติการเรียนการสอนเป็นรูปธรรม ได้เห็นได้สัมผัส ทำให้การเรียนรู้ก้าวหน้าขึ้น วิธีหนึ่งที่ครูใช้แหล่งชุมชนคือ การทัศนศึกษานอกสถานที่ และการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ และผลการวิจัยของ สุชาติ พจนพิมล (2542) ซึ่งพบว่า การศึกษานอกห้องเรียนทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง นักเรียนมีการแสดงออกในการแสดงความคิดเห็น ได้รับการส่งเสริมทักษะในด้านต่าง ๆ และเกิดการเรียนรู้อย่างสนุกสนานร่วมกัน ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและมีการเปลี่ยนแปลงเจตคติในทางบวก

ครูที่ได้รับรางวัลมีการเตรียมสื่อการสอนทุกครั้ง ใช้สื่อการสอนได้เหมาะสมกับจุดประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรม และใช้สื่อการสอนที่กระตุ้นความสนใจของนักเรียน และจากการสังเกตการสอนพบว่า ครูให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อการสอนอย่างทั่วถึง จะเห็นได้ว่า ครูต้องให้ความสำคัญกับการเลือกใช้สื่อ จึงจะทำให้นักเรียนสนใจอยากเรียนรู้และส่งผลให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2544) ที่ได้เสนอหลักการเลือกสื่อการสอนไว้ว่า การเลือกสื่อการสอนต้องสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายและเนื้อหาที่จะสอนเหมาะสมกับผู้เรียน พิจารณาความเป็นไปได้และค่าใช้จ่าย ความสะดวกและความสามารถในการใช้สื่อด้วย และผลจากการสัมภาษณ์นักเรียนพบว่า ครูให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการผลิตและใช้สื่อ ซึ่งสื่อที่ครูใช้บ่อยที่สุดคือ สื่อที่ครูผลิตขึ้นเองและสื่อที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจวรรณ ศิริพรชัยกุล (2543) ที่ศึกษาการปฏิบัติงานของครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู พบว่า ครูใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้ บำรุงรักษา และผลิตสื่อการเรียนการสอน โดยใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น และงานวิจัยของ วชิษฐ์ นาสารีย์ (2544) ที่พบว่า ประชาชนท้องถิ่นเห็นด้วยกับการนำเอาสื่อการสอนที่ได้จากท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากหาได้ง่าย ราคาถูก และสอดคล้องกับการดำเนินชีวิต และจากข้อมูลแบบสอบถามพบว่า ครูพบปัญหาในเรื่องของการขาดวัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งครูส่วนใหญ่แก้ไข้ปัญหาโดยจัดทำหรือจัดซื้อโดยใช้งบประมาณของตนเองเท่าที่จะทำได้ แสดงให้เห็นว่า ครูที่ได้รับรางวัลมีความเสียสละ ทุ่มเท และเอาใจใส่ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตามผู้บริหารโรงเรียนควรได้ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ขอความอนุเคราะห์เกี่ยวกับการจัดหาสื่อการสอน เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แก่นักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะงบประมาณจากทางราชการเพียงอย่างเดียว คงไม่เพียงพอหากต้องการให้การจัดกิจกรรม การเรียนรู้สมบูรณ์ที่สุด

นอกจากนั้น จากการศึกษาพบว่า ครูที่ได้รับรางวัลฯ ใช้งบประมาณของตนเองในการเผยแพร่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการเข้าร่วมประชุมสัมมนาวิชาการหรือเข้ารับการอบรมในหลักสูตรต่างๆ ที่นอกเหนือจากต้นสังกัดจัดให้ ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนไม่มีงบประมาณในการสนับสนุนงานส่วนนี้ แต่ครูทุกคนก็เต็มใจและยอมเสียสละงบประมาณส่วนตัว เพราะต้องการให้ตนเองได้รับความรู้ เทคนิควิธีการ และประสบการณ์ใหม่ ๆ ได้พบปะ สนทนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญและเพื่อนครูด้วยกัน เพื่อนำสิ่งที่ได้รับนั้นมาพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของตนและพัฒนาเพื่อนครูให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด ซึ่งจากการสัมภาษณ์ครู พบว่าการเผยแพร่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่เพื่อนครูทั้งในและนอกโรงเรียนนั้น ต้องใช้งบประมาณอยู่ไม่น้อย ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการจัดทำเอกสาร หรือการจัดทำสื่อต้นแบบ หากเป็นครูที่มีฐานะทางการเงินมั่นคงก็จะมีผลกระทบใด ๆ ต่อตนเอง ในขณะที่ครูบางส่วนที่ยังคงมีภาระค่าใช้จ่ายทางครอบครัวอยู่ มีวิธีแก้ปัญหาโดยให้เพื่อนครูนำเอกสารต้นแบบต่าง ๆ ไปถ่ายเอกสารเอง และครูบางส่วนกู้ยืมเงินจากสหกรณ์ออมทรัพย์ครู จะเห็นได้ว่า ครูยังต้องการการสนับสนุนทางด้านงบประมาณอยู่ ดังนั้น หน่วยงานต้นสังกัดของครูที่ได้รับรางวัลควรจะมีมือกับหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการครูต้นแบบและโครงการครูเกียรติยศ เพื่อหาวิธีการและงบประมาณให้ครูได้ใช้ในการพัฒนาและเผยแพร่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อไป

ครูที่ได้รับรางวัลฯ วัตถุประสงค์ผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองและของผู้อื่น อีกทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ผู้บริหารพบว่า ครูวัดผลนักเรียนโดยสังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของนักเรียนและการประเมินจากผลงาน ในขณะที่เดียวกันนักเรียนเห็นว่าครูตรวจผลงานและให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองและของผู้อื่นด้วย และจากการสังเกตการสอนพบว่า ครูมีแบบบันทึกและแบบประเมินพฤติกรรมของนักเรียน แสดงให้เห็นว่า ครูมีการใช้การประเมินตามสภาพที่แท้จริง (Authentic Assessment) ซึ่งเป็นการประเมินนักเรียนทุกด้านด้วยวิธีการที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง พฤติกรรมที่ประเมินต้องเป็นพฤติกรรมที่แท้จริง เกิดจากเหตุการณ์จริง โดยพยายามให้นักเรียนแสดงออก สร้างสรรค์และผลิตผลงานที่มีคุณภาพ ซึ่งงานที่นักเรียนปฏิบัติต้องเป็นงานที่มีความหมายและสัมพันธ์กับชีวิตจริง ไม่มุ่งเน้นการใช้แบบทดสอบเพื่อวัดผลด้านพุทธิพิสัยเพียงด้านเดียว เพราะการที่ครูวัดผลโดยใช้การสังเกตนั้น เป็นวิธีการวัดผลที่ดีในการวัดพฤติกรรมประเภททักษะและเจตคติในการปฏิบัติงานของนักเรียน ซึ่งจะทำให้ทราบความรู้สึกนึกคิดและวิธีปฏิบัติงานของนักเรียน สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543) ที่ว่า การวัดและประเมินผลจะต้องดูทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย

ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เช่น วัดจากการทดสอบ การสังเกต การสัมภาษณ์ และจากแฟ้มสะสมงาน และจากการที่ครูให้นักเรียนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยนั้น แสดงให้เห็นว่า ครูไม่ได้ทำการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเพียงผู้เดียว แต่ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลด้วย ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย ทำให้ค้นพบจุดเด่นและจุดด้อยของนักเรียนแต่ละคน และนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาทักษะ กระบวนการคิด ค่านิยม และลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนได้อย่างเที่ยงตรง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วราศิริ วงศ์สุนทร (2543) ที่พบว่า ครูต้นแบบใช้วิธีการวัดและประเมินผลนักเรียนอย่างหลากหลาย และเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน ทำให้นักเรียนเกิดความภูมิใจ ซินชมและยอมรับในผลงานทั้งของตนเองและของผู้อื่น

ครูที่ได้รับรางวัลใช้วิธีกำหนดข้อตกลงเพื่อปฏิบัติร่วมกันภายในห้องเรียนและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำให้นักเรียนมีความประพฤติดีและมีระเบียบวินัย แสดงให้เห็นว่า ครูที่ได้รับรางวัลตระหนักถึงความสำคัญของตนเองในด้านที่เป็นตัวแบบที่สำคัญของนักเรียน ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อนักเรียนมาก ในการเป็นผู้ชี้แนะ นำเสนอหรือสร้างค่านิยมที่ถูกต้องดีงาม เป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติที่ดีแก่นักเรียน ทั้งนี้สอดคล้องกับ วิล ดั้งจิตสมคิด (2544) ที่กล่าวว่า คุณลักษณะของครูที่เป็นกัลยาณมิตรของศิษย์ประการหนึ่งได้แก่ ทัศนคติที่ดี คือใช้วิธีกระทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง ครูต้องการให้เด็กประพฤติปฏิบัติอย่างไร ครูก็ต้องปฏิบัติเช่นนั้นให้ศิษย์ได้เห็นเป็นตัวอย่าง และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วราศิริ วงศ์สุนทร (2543) ที่พบว่า ครูต้นแบบมีจิตวิญญาณของความเป็นครู ห่มเทให้กับงานและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนในการประพฤติปฏิบัติตน

2. จากผลการวิจัยในด้านการพัฒนานักเรียนพบว่า ครูที่ได้รับรางวัลเกือบทุกคนจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้แก่นักเรียน โดยสำรวจความสนใจของนักเรียนและจัดกิจกรรมที่หลากหลาย แสดงให้เห็นว่า ครูต้องการจัดกิจกรรมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากเนื้อหาวิชาที่สอนในชั้นเรียน เพื่อให้นักเรียนมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ และเกิดทักษะและประสบการณ์ตรงมากยิ่งขึ้น โดยได้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน และต้องการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของผู้บริหารที่พบว่า กิจกรรมพัฒนานักเรียนที่ครูจัดนั้นมีความเหมาะสม เพราะทำให้นักเรียนมีพัฒนาการทุกด้านดีขึ้น และสอดคล้องกับ วันนอร์ มะทา (2533) กล่าวว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรสามารถดึงเอาความสนใจ ความสามารถพิเศษ และความกระตือรือร้นของนักเรียนให้แสดงออกมาได้

ช่วยพัฒนาความเป็นผู้นำของนักเรียน และทำให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้มีคุณค่า และเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมและตนเอง และกรมวิชาการ (2534) ที่กล่าวว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรทำให้นักเรียนได้ค้นพบความสนใจและความถนัดที่แท้จริงของตน ฝึกนิสัยที่ดีของการอยู่ในสังคม เช่น การยอมรับผู้อื่น ความอดทน ฯลฯ และทำให้นักเรียนเกิดความรักความผูกพันกับโรงเรียน รู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน และจากการสัมภาษณ์นักเรียนพบว่า ในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานักเรียนนั้น นักเรียนสามารถเลือกเข้าชุมนุมหรือชมรมใดก็ได้ตามความถนัดและความสนใจ และได้ร่วมเป็นผู้วางแผนกิจกรรมร่วมกับครูและเพื่อน ๆ อีกด้วย การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจ และได้มีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรมนั้นเป็นสิ่งที่ดี เพราะจะทำให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและมีโอกาสแสดงความสามารถให้ปรากฏ อีกทั้งยังทำให้นักเรียนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม เข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมด้วยความเต็มใจ มีความมั่นใจ และมีความสุขในการเข้าร่วมกิจกรรมนั้นอีกด้วย

ในด้านการพัฒนาโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูให้ข้อมูลที่สอดคล้องกัน คือ ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงานตามรู้ความสามารถ และร่วมปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก ซึ่งการที่ครูเข้าร่วมปฏิบัติงานพัฒนาโรงเรียนดังกล่าวนั้นเป็นการเหมาะสมอย่างยิ่ง เพราะการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นโดยการยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เป็นการปฏิบัติงานที่ใช้หลักประชาธิปไตยและมีการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ สุรพล สุพวงค์ (2539) ที่กล่าวถึงคุณลักษณะที่ดีของครูว่าจะต้องมีความสามารถที่จะทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เป็นคนะได้ดี และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เบญจวรรณ ศิริพรชัยกุล (2543) ที่ศึกษาการปฏิบัติงานของครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู พบว่า ครูปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นในสถานศึกษา โดยการรับฟังความคิดเห็น ให้ความร่วมมือ ร่วมปฏิบัติโดยยึดประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก และให้คำแนะนำ แก้ปัญหาแก่ผู้ร่วมงาน นอกจากนี้ ผลจากการสัมภาษณ์ครู พบว่า ครูได้รับผิดชอบงานที่ตรงกับรู้ความสามารถ และความถนัด ทำให้เมื่อพบปัญหาหรืออุปสรรคสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับผู้บริหารที่ให้ข้อมูลว่ามอบหมายงานที่ตรงกับรู้ความสามารถให้ปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้ผลของงานมีประสิทธิภาพและโรงเรียนได้รับการพัฒนาให้บรรลุตามเป้าหมายหรือแผนงานที่วางไว้

3. จากผลการวิจัยในด้านการพัฒนาตนเองพบว่า **ครูที่ได้รับรางวัลส่วนใหญ่มีการพัฒนาตนเองโดยเข้าร่วมประชุมสัมมนาทางวิชาการ** แสวงหาข้อมูลข่าวสารจากเอกสารวารสาร และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทักษะศึกษาดูงาน เข้าร่วมการฝึกอบรม ศึกษาค้นคว้าและทำผลงานทางวิชาการเพื่อเผยแพร่ โดยได้รับการสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัวและผู้บริหารโรงเรียน จะเห็นได้ว่า ครูได้มีการแสวงหาความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อที่จะเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญ และทัศนคติให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้ครูมีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชา เทคนิค วิธีการสอนที่ทันสมัย กว้างขวาง และถูกต้อง สอดคล้องกับลักษณะครูที่ดีของ ธีรศักดิ์ อัครบวร (2542) ที่ว่า ครูที่ดีจะต้องมีความพยายามริเริ่มและหาวิธีการใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการศึกษาแก่ศิษย์ให้มีประสิทธิภาพสูงยิ่งขึ้น ซึ่งการพยายามปรับปรุงการสอนให้ทันต่อเหตุการณ์โดยใช้เทคนิค รูปแบบ และวิธีการใหม่ ๆ อยู่เสมอนั้น เป็นการพัฒนาการสอนที่ได้ผลดีที่สุด และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อติศร เนาวนนท์ (2544) ที่พบว่า ครูต้นแบบมีการพัฒนาตนเองโดยเข้าร่วมการอบรม ศึกษาต่อ และศึกษาดำรงหรือเอกสารทางวิชาการด้วยตนเอง ศึกษาดูงาน ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ โดยได้รับการสนับสนุนจากเพื่อนครู ผู้บริหารโรงเรียน และบุคคลในครอบครัว และจากการศึกษายังพบอีกว่า ครูได้รับการสนับสนุนจากศึกษานิเทศก์เป็นส่วนน้อย แสดงให้เห็นว่า ศึกษานิเทศก์มีบทบาทน้อยมากในการแนะนำครู ทั้ง ๆ ที่โดยหน้าที่แล้วศึกษานิเทศก์คือผู้ชี้แนะ ให้คำปรึกษาแนะนำทางด้านวิชาการแก่เพื่อนครู และต้องมีการนิเทศติดตามประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของครูอยู่เสมอ เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้อีกด้วย

ในด้านการบริการความรู้แก่ผู้อื่น ผลการวิจัยพบว่า **ครูที่ได้รับรางวัลจัดบริการความรู้แก่ผู้อื่น** โดยการพัฒนาครูเครือข่าย การให้คำแนะนำความรู้ทางวิชาการ และการเป็นวิทยากร และในการทำหน้าที่กัลยาณมิตรนิเทศ ครูมีวิธีดำเนินการนิเทศโดยใช้การสนทนา ปรึกษาหารือร่วมกัน จะเห็นได้ว่า ครูที่ได้รับรางวัลซึ่งเป็นครูต้นแบบและครูเกียรติยศนั้น มีภารกิจที่สำคัญประการหนึ่งที่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไข หลังจากที่ได้รับรางวัลแล้ว คือ การพัฒนาครูเครือข่าย ด้วยการเผยแพร่รูปแบบและวิธีการสอนของตน โดยการปฏิบัติหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรนิเทศให้กับครูเครือข่ายของตนเอง สอดคล้องกับ สุมน อมรวิวัฒน์ (2545) ที่กล่าวว่า เนื่องจากครูต้นแบบมิได้มีสถานภาพสูงกว่าผู้บริหารและครูในโรงเรียนหรือกลุ่มโรงเรียนที่ใกล้เคียง กระบวนการนิเทศครูเครือข่ายจึงต้องมีลักษณะเป็นเพื่อนร่วมคิดมิตรร่วมงานของครู หากวางตนเป็นผู้รู้ ผู้บอก ผู้สั่งการ อาจจะถูกต่อต้านหรือขาดความร่วมมือ ดังนั้นจึงควรใช้รูปแบบกระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศในการปฏิบัติงานนิเทศครูเครือข่าย เพื่อให้เกิดผลดีและมีประสิทธิภาพ และผลการวิจัยของ สาลินี เลิศอัชฌากร (2544) ที่พบว่า ครูแกนนำในโรงเรียนมัธยมศึกษามี

เทคนิคการนิเทศครูเครือข่ายนอกห้องเรียนคือ การปรึกษาหารือ และจากการสัมภาษณ์ครูพบว่า ครูส่วนใหญ่ดำเนินงานกัลยาณมิตรนิเทศต่อภายหลังจากที่เงื่อนไขการเป็นกัลยาณมิตรนิเทศสิ้นสุดลง โดยนัดพบปะครูเครือข่ายเพื่อสนทนาปรึกษาหารือร่วมกัน แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่น ความตั้งใจจริงของครูที่จะพัฒนาความสามารถของเพื่อนครูในด้านการจัดการเรียนรู้ให้มากยิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง และหากครูผู้สอนเป็นครูที่มีประสบการณ์แล้ว ผลที่จะตามมาก็คือ การที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นไปตามเป้าหมายและมีการเรียนรู้ด้วยความสุข

4. จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูที่ได้รับรางวัลให้ข้อมูลที่สอดคล้องกัน คือ ครูมีการใช้เวลาในการปฏิบัติงานทุกด้านได้อย่างเหมาะสม โดยไม่กระทบต่องานด้านการสอน ซึ่งเป็นงานหลักของครู และตรงกับนักเรียนที่เห็นว่า ครูใช้เวลาปฏิบัติงานด้านการสอนมากที่สุด ซึ่งครูมีการจัดสรรเวลาโดยใช้เวลาราชการปฏิบัติงานด้านการสอน การพัฒนานักเรียน และการพัฒนาโรงเรียนอย่างเต็มที่ และใช้เวลานอกราชการ (หลังเลิกเรียน เสาร์ - อาทิตย์) ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาตนเอง การบริการความรู้แก่ผู้อื่น และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารพบว่า ครูมีการจัดสรรเวลาในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม และอุทิศเวลาทั้งในและนอกราชการให้กับนักเรียนและงานทุกอย่างอย่างเต็มที่ จะเห็นได้ว่า ครูที่ได้รับรางวัลสามารถวางแผนการใช้เวลาได้อย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงงานด้านการสอนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธวัชินี โรจนาวี (2544) ที่พบว่า ครูแห่งชาติมีการบริหารจัดการเวลาและการวางแผนการทำงานที่ดี

ผลจากการสัมภาษณ์ครู พบว่าครูบางส่วนเห็นว่าหากมีงานโรงเรียนที่ต้องทำอย่างเร่งด่วน อาจใช้ชั่วโมงสอนเพื่อปฏิบัติงานบ้าง จึงทำให้นักเรียนไม่ได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และในกรณีที่ต้องไปราชการติดต่อกันหลายวัน จะทำให้นักเรียนไม่ได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องเช่นกัน แต่ก็พบปัญหาเพียงบางครั้งเท่านั้น ซึ่งครูแก้ไขปัญหาโดยหากมีงานเร่งด่วนที่ต้องทำ ก็จะมอบหมายงานให้นักเรียนทำอยู่ในชั้นเรียน และหากต้องไปราชการติดต่อกันหลายวัน ครูจะมอบหมายงานให้นักเรียนไว้ล่วงหน้า แล้วกลับมาสรุปความรู้ร่วมกันภายหลัง หรือมอบหมายให้ครูท่านอื่นมาสอนแทน หรือแลกเปลี่ยนชั่วโมงสอนกับเพื่อนครูแล้วแต่สถานการณ์ เช่นกรณีครูต้นแบบรายหนึ่ง ซึ่งมักจะได้รับเชิญให้ไปร่วมปฏิบัติงานกับหน่วยงานต้นสังกัดทั้งในระดับอำเภอ จังหวัด หรือกรมวิชาการ เป็นระยะเวลาหลายวัน จะใช้เงินส่วนตัวจ้างนักเรียนรุ่นพี่ที่สำเร็จการศึกษาแล้ว ซึ่งมีเวลาว่าง และสามารถไว้ใจได้ มาช่วยควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของนักเรียนรุ่นน้องตามที่ครูมอบหมายไว้ ทั้งนี้เนื่องจากไม่ต้องการให้เป็นภาระของเพื่อนครู เพราะเป็นโรงเรียนมีอัตรากำลังครูขาดอยู่แล้ว

และครูได้มีการจัดเตรียมงานที่จะมอบหมายให้นักเรียนปฏิบัติไว้แล้วอย่างสมบูรณ์ เช่น ในรูปของชุดการสอน บทเรียนสำเร็จรูป แบบฝึกหัดเสริม เป็นต้น

นอกจากนี้ ผลการวิจัยพบว่า ครูที่ได้รับรางวัลมีความแตกต่างจากครูที่ไม่ได้รับรางวัล คือ มีความตั้งใจจริงในการปฏิบัติงานทุกด้านให้มีคุณภาพ มีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และการเสียสละกำลังกาย กำลังความคิด กำลังทรัพย์ และเวลาในการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม สอดคล้องกับข้อมูลจากครูที่พบว่า จุดเด่นที่สุดที่ทำให้ได้รับรางวัลคือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้รูปแบบวิธีการ และเทคนิคการสอนที่หลากหลาย การมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนานักเรียนทุกคนอย่างเต็มความสามารถ มีความรับผิดชอบและความตั้งใจจริงในการปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างเต็มเวลา เต็มความสามารถ และเต็มใจ และการเผยแพร่รูปแบบ วิธีสอน หรือ เทคนิคการสอนที่เป็นของตนเอง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อติศร เนาวนนท์ (2544) ที่พบว่า ครูต้นแบบมีคุณลักษณะส่วนตัวคือ มีความขยัน ความมั่นใจในตนเอง ความรับผิดชอบ มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครู มีความเสียสละ มีอุดมการณ์ความเป็นครู และมีสำนึกในการพัฒนาท้องถิ่น และจากการศึกษาของ ทูน ภาษีธรรม (2539) ที่พบว่า ครูภาษาไทยดีเด่นมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานและปฏิบัติงานเต็มความสามารถอย่างสม่ำเสมอ และผลจากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การได้รับรางวัลทำให้ครูเกิดความภาคภูมิใจและได้รับการยอมรับจากเพื่อนครูทั้งในและนอกโรงเรียน การที่ครูได้รับรางวัลด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ทำให้โรงเรียนและครูในโรงเรียนพลอยมีชื่อเสียงไปด้วย และจากการสังเกตของผู้วิจัย พบว่า ครูที่ได้รับรางวัลเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์อันดีกับบุคคลทั่วไป ทำให้เป็นที่เคารพและรักใคร่ของบุคคลต่าง ๆ ในโรงเรียน และได้รับการชมเชยจากผู้บริหาร ในขณะที่ครูบางส่วนเห็นว่าการได้รับรางวัลทำให้ผู้ร่วมงานบางส่วนไม่เข้าใจ เพราะในบางกรณี ครูที่มีอาวุโสมากกว่าและมีประสบการณ์ในการทำงานมาก่อน เมื่อครูที่ได้รับรางวัลซึ่งเป็นรุ่นน้อง มีอายุน้อยกว่า มีบทบาทสำคัญมากไปกว่าตน ทำให้ไม่อยากที่จะยอมรับ จึงไม่ค่อยให้ความร่วมมือเท่าที่ควร สอดคล้องกับงานวิจัยของ สาลินี เลิศอัคฆมากร (2544) ที่ศึกษาเรื่องการศึกษาการจัดการนิเทศครูเครือข่ายของครูแกนนำตามโครงการส่งเสริมและพัฒนาครูแกนนำเพื่อเป็นครูต้นแบบปฏิรูปการเรียนรู้ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัญหาประการหนึ่งในการจัดการนิเทศครูเครือข่ายของครูแกนนำ คือ ครูแกนนำไม่ได้รับการยอมรับจากครูเครือข่าย และจากการสัมภาษณ์ครูที่ได้รับรางวัลพบว่าวิธีการแก้ไขปัญหานี้คือ พยายามสร้างความสัมพันธ์อันดีให้บังเกิดขึ้น และไม่นำปัญหานี้มาคิดให้เป็นอุปสรรคในการทำงาน ซึ่งจะเห็นได้ว่าการที่ครูที่ได้รับรางวัลจะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุขที่แท้จริงนั้น จะต้องเป็นคนที่หนักแน่น มีเหตุผลและควบคุมอารมณ์

ได้ดี สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Heald and Moore (1968) ที่พบว่า คุณสมบัติของครูที่ดีจะต้องมีวิจรรย์ญาณ มองโลกในแง่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีอารมณ์ที่มั่นคงและคงที่ และควบคุมตนเองได้ดี

5. **โดยภาพรวม** ครูที่ได้รับรางวัลมีหน้าที่รับผิดชอบปฏิบัติงานทั้ง 6 ด้าน โดยมีภาระงานด้านการสอนเป็นงานหลักที่สำคัญ ซึ่งผู้บริหารโรงเรียน ครูที่ได้รับรางวัล และนักเรียนให้ข้อมูลที่สอดคล้องกันคือ ครูมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ล่วงหน้าอย่างสม่ำเสมอ มีวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การแก้ปัญหาให้แก่ นักเรียน สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมไว้ในทุกวิชา มีการใช้สื่อการสอนที่แปลกใหม่ ใช้วิธีวัดและประเมินตามสภาพที่แท้จริง ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกขั้นตอน ทำให้นักเรียนชอบเรียนกับครูที่ได้รับรางวัล เพราะมีโอกาสฝึกทักษะและได้ปฏิบัติจริง ครูสอนสนุก ไม่น่าเบื่อ และไม่เครียด ทำให้นักเรียนมีความสุขและสนุกสนานในการเรียน นอกจากนี้ ครูส่วนใหญ่ยังจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนานักเรียน โดยสำรวจความสนใจของนักเรียนและจัดกิจกรรมที่หลากหลาย และให้นักเรียนได้ร่วมวางแผนและดำเนินการจัดกิจกรรมร่วมกับครูและเพื่อน ๆ ด้วย ทำให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ และมีความสุขในการเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับผู้บริหารที่เห็นว่ากิจกรรมพัฒนานักเรียนที่ครูจัดนั้นมีความเหมาะสม เพราะนักเรียนมีพัฒนาการทุก ๆ ด้านดีขึ้น จะเห็นได้ว่าการปฏิบัติงานด้านการสอนและการพัฒนานักเรียนนั้น ครูได้ตระหนักและเห็นความสำคัญที่จะให้นักเรียนทุกคนได้เกิดการเรียนรู้ที่ดี สามารถพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สกศ. , 2542) ที่ระบุว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด” และ “การจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างสมดุล รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ครูสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้” ข้อสังเกตสำคัญประการหนึ่งที่ได้จากการสัมภาษณ์ครูที่ได้รับรางวัล คือ ครูหลายคนได้มีการจัดการเรียน

การสอนตามแนวทางการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมาก่อนที่จะมีกระแสการปฏิรูป การศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Mahnaz (1998) ที่พบว่า ครูผู้เชี่ยวชาญจะมีความคิดและแนวการปฏิบัติเฉพาะตน มีความรู้ และการปฏิบัติมาก่อนที่จะเกิดกระแสในเรื่องนั้น ๆ ในสังคม ซึ่งการปฏิบัติงานด้านการสอนและการพัฒนานักเรียนนั้น จะต้องทำควบคู่ไปกับการพัฒนาโรงเรียนด้วย เพราะมีความสัมพันธ์กัน อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และผลจากการวิจัยพบว่า ครูปฏิบัติงานพัฒนาโรงเรียนด้วยการมีส่วนร่วม ในการวางแผนการปฏิบัติงานตามความรู้ความสามารถ และร่วมปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์ โดย ยึดประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก และครูได้รับผิดชอบงานที่ตรงกับความรู้ความสามารถ และ ความถนัด ทำให้ผลของงานบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้สอดคล้องกับผู้ บริหารที่เห็นว่า ครูมีความรับผิดชอบสูงและเห็นประโยชน์ของโรงเรียนเป็นสำคัญ

นอกจากนี้ ครูยังมีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะการศึกษาหาความรู้ เทคนิค วิธีการใหม่ ๆ ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เพื่อพัฒนาและปรับปรุง รูปแบบการสอนเป็นของตนเอง โดยการเข้าร่วมประชุมสัมมนาทางวิชาการ แสวงหาข้อมูลข่าวสาร จากเอกสาร วารสาร และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทศนศึกษาคุณงาน เข้ารับการฝึกอบรม ศึกษาค้นคว้า และทำผลงานทางวิชาการ โดยส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัวและจาก ผู้บริหาร สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุพรรณ ชัยคำอุป (2536) ที่พบว่า ครอบครัวของครู ภาษาไทยดีเด่นส่วนใหญ่จะมีฐานะทางเศรษฐกิจดี และสมาชิกในครอบครัวช่วยเหลือสนับสนุน การเรียนการสอนโดยทางอ้อม และจากการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องนี้เอง ทำให้ครูสามารถ ปฏิบัติงานด้านการบริการความรู้แก่ผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ได้แก่ การพัฒนาครูเครือข่าย การให้คำ แนะนำความรู้ทางวิชาการ การเป็นวิทยากร ซึ่งการพัฒนาครูเครือข่าย เป็นหน้าที่ของครูที่ต้อง ปฏิบัติตามเงื่อนไขของการได้รับรางวัล ด้วยการเผยแพร่รูปแบบและวิธีการสอนของตนให้กับครู เครือข่าย โดยใช้รูปแบบกัลยาณมิตรนิเทศในการปฏิบัติงานนิเทศครูเครือข่าย และครูส่วนใหญ่ ดำเนินงานกัลยาณมิตรนิเทศต่อ ภายหลังจากที่เงื่อนไขการเป็นกัลยาณมิตรนิเทศสิ้นสุดลง แสดง ให้เห็นถึงความมุ่งมั่น ความตั้งใจจริงของครูที่จะพัฒนาความสามารถในด้านการจัดการเรียนรู้ให้ แก่เพื่อนครูด้วยกัน ส่วนภาระหน้าที่ของครูอีกประการหนึ่งคือ การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ซึ่งครูได้ใช้วิธีสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการร่วมกันจัดและพัฒนา โรงเรียน ตลอดจนเข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณีกับชุมชนตามโอกาสที่เหมาะสม จะเห็นได้ว่า ครูมีการปฏิบัติงานทั้ง 6 ด้านอย่างเต็มความสามารถ ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา พร้อม ด้วยความรับผิดชอบต่อ ชุมชน และเสียสละ ทั้งงานด้านการสอนที่ทำควบคู่ไปกับการพัฒนานักเรียน และการพัฒนาโรงเรียน และการบริการความรู้แก่ผู้อื่น การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

ตลอดจนการพัฒนาตนเองเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านอื่น ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยยึดงานด้านการสอนและผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับผู้บริหารส่วนใหญ่ที่มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู และเห็นว่าครูมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่สูงมาก อีกทั้งมีความเอาใจใส่ต่องานที่ได้รับมอบหมายและเห็นแก่ประโยชน์ของโรงเรียนเป็นสำคัญ จึงทำให้ไม่พบปัญหาในการปฏิบัติงานของครู

สำหรับการใช้เวลาปฏิบัติงานนั้น ผู้บริหารและครูให้ข้อมูลที่สอดคล้องกันคือ ครูมีการใช้เวลาในการปฏิบัติงานทุกด้านได้อย่างเหมาะสม โดยจัดทำตารางเวลาปฏิบัติงานแต่ละด้านได้อย่างชัดเจน และอุทิศเวลาทั้งในและนอกราชการให้กับนักเรียนและงานทุกงานอย่างเต็มที่ โดยยึดงานด้านการสอนเป็นหลัก สอดคล้องกับนักเรียนที่เห็นว่าครูปฏิบัติงานด้านการสอนมากที่สุด จะเห็นได้ว่า ครูที่ได้รับรางวัลมีความเสียสละ ท้วมเท อุทิศร่างกายแรงใจ และมีความมุ่งมั่นตั้งใจจริงในการปฏิบัติงานทุกด้านให้เกิดความสมบูรณ์ที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานด้านการสอนที่มุ่งให้เกิดลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์ คือ เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข ตลอดจนพัฒนา นักเรียนให้เป็นคนที่มีคุณภาพของประเทศชาติต่อไป สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ที่มุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพของคนไทย ทั้งด้านจิตใจให้เป็นคนดี มีคุณธรรม มีจิตสำนึกที่ต่อส่วนรวม มีการศึกษาที่สูงขึ้น มีอาชีพที่มั่นคง และมีชีวิตที่มีความสงบสุข และ สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ที่ระบุวิสัยทัศน์ร่วมของสังคมไทยที่พึงประสงค์ โดยมุ่งพัฒนาสังคมไทยสู่ “สังคมที่เข้มแข็งและมีคุณภาพ” ใน 3 ด้าน คือ สังคมคุณภาพ ที่ยึดหลักความสมดุล ความพอดี สามารถสร้างคนทุกคนให้เป็นคนดี คนเก่ง พร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย มีความรับผิดชอบ พึ่งตนเองได้ และคนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ที่เปิดโอกาสให้คนไทยทุกคนสามารถคิดเป็น ทำเป็น มีเหตุผล มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต และสังคมสามานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ที่มีการดำรงไว้ซึ่งคุณธรรมและคุณค่าของเอกลักษณ์สังคมไทยที่พึงพาเกื้อกูลกัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2544)

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ครูที่ได้รับรางวัลควรมีการวางแผนในการปฏิบัติงาน และจัดสรรเวลาในการปฏิบัติงานแต่ละด้านให้เหมาะสม
2. ครูโรงเรียนประถมศึกษาทั่วไปที่ต้องการพัฒนาตนเพื่อเป็นครูที่ได้รับรางวัล และต้องการเห็นตัวอย่างของครูที่ดี ควรศึกษาแนวทางการปฏิบัติงานของครูที่ได้รับรางวัล แล้วนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพการปฏิบัติงานของตนเอง
3. ผู้บริหารโรงเรียนควรให้การสนับสนุนการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู โดยการสนับสนุนให้ครูไปเข้ารับการอบรม สัมมนา เติญวิทยากรมาให้ความรู้ที่โรงเรียน ศึกษาดูงานจากครูและโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จด้านการเรียนการสอน และกระตุ้นให้ครูนำความรู้ที่ได้มาทดลองปฏิบัติจริง และควรมอบหมายงานให้ครูที่ได้รับรางวัลตามความเหมาะสม ไม่มากเกินไป
4. ผู้บริหารโรงเรียนควรร่วมมือกับหน่วยงานหรือองค์กรเอกชนอื่นๆ หาแนวทางจัดหางบประมาณเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของครูที่ได้รับรางวัล เพื่อให้การปฏิบัติงานทุกด้านสำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี
5. ผู้บริหารโรงเรียนควรประสานงานกับหน่วยงานต้นสังกัดและสถาบันในชุมชน เช่น สปอ. สปจ. สถาบันราชภัฏ ตลอดจนบุคคลหรือองค์กรในชุมชน ในการจัดหางบประมาณสนับสนุนการพัฒนาครูเครือข่ายของครูที่ได้รับรางวัล ภายหลังจากที่หมดเงื่อนไขในโครงการ เพื่อส่งเสริมให้การขยายเครือข่ายของครูเป็นไปอย่างต่อเนื่องและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด
6. ศึกษานิตเทศก์ควรมีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนครูให้มีความรู้ เทคนิค วิธีการ และประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้แก่ครูอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง
7. หน่วยงานต้นสังกัดของครูที่ได้รับรางวัล (ครูต้นแบบและครูเกียรติยศ) ควรมีการติดตามผลการปฏิบัติหน้าที่การเป็นกัลยาณมิตรนิตเทศของครูที่ได้รับรางวัลอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้เห็นผลของโครงการได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ควรจะหาทางส่งเสริมความก้าวหน้าในหน้าที่ราชการของครูที่ได้รับรางวัล ให้มีโอกาสได้เข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาชีพที่สูงขึ้น เช่น ตำแหน่งอาจารย์ 3 โดยใช้ผลงานที่ผ่านการประเมินในโครงการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของครูที่ได้รับรางวัลระดับชั้นประถมศึกษา และชั้นมัธยมศึกษาในสังกัดอื่น ๆ ให้ครอบคลุม เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีในการปฏิบัติงานให้แก่ครูทุกระดับและทุกสังกัด
2. ควรศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูที่ได้รับรางวัล ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของครูที่ได้รับรางวัลในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในแต่ละช่วงอายุราชการ เพื่อศึกษาความแตกต่างของปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงานเมื่อได้รับรางวัล
4. ควรมีการเก็บข้อมูลจากเพื่อนครู ผู้ร่วมงาน และบุคคลในชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย